

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Hur man genomför samråd inför ansökan om tillstånd till vattenkraftverk enligt 11 kapitlet i Miljöbalken

Den som ska ansöka om tillstånd till vattenverksamhet ska först genomföra ett samråd. När det gäller vattenkraftverk ska samråd alltid ske med en utökad krets; dvs. med Länsstyrelsen, enskilda parter som kan antas bli särskilt berörda, övriga statliga myndigheter, kommuner samt den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda.

Samrådet ska genomföras i god tid och i behövlig omfattning innan en ansökan om tillstånd görs och miljökonsekvensbeskrivningen upprättas. Före samrådet ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden lämna uppgifter om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. I samrådet ska väsentliga frågor och alternativa lösningar lyftas fram i god tid vilket är viktigt för det fortsatta arbetet.

En ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Ett syfte med samrådet är bland annat att identifiera och avgränsa särskilt viktiga frågeställningar att behandla i MKB:n. Länsstyrelsens ska under samrådet verka för att miljökonsekvensbeskrivningen ska få den inriktning och omfattning som behövs för tillståndsprövningen.

Bestämmelser om samråd och MKB finns bland annat i 6 kap miljöbalken.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samrådsunderlag tas fram först

Oftast är det bra om du sammanställer ett utkast till skriftligt samrådsunderlag innan Länsstyrelsen kontaktas. Normalt bör följande uppgifter ingå:

Administrativa uppgifter

Verksamhetsutövarens namn, adress, telefon, telefax, e-postadress, organisationsnummer, fastighetsbeteckning och fastighetsägare, kontaktperson eller miljöansvarig.

Lokalisering

Platsen för verksamheten markerad på översikts- och detaljkarta med fastighetsgränser samt situationsplan.

Verksamhetens omfattning och utformning

Beskrivning av planerade och/eller befintliga anläggningar och verksamhet. Beskrivningen av anläggningen kan gärna göras med skiss eller ritning kombinerat med förklarande text.

Följande bör ingå i beskrivningen:

- Dammkonstruktion inklusive dammluckor och skibord
- Utlopps- och intagskanal samt intagsgaller
- Fiskväg och ålyngelledare
- Fallhöjd
- Typ av turbiner och slukförmåga
- Hur vattnet avses regleras vid anläggningen
- Dammens avbördningsförmåga

Planförhållanden och motstående intressen

Det är bra om du själv kan söka och sammanställa uppgifter enligt nedan och redovisa i samrådsunderlaget:

- Eventuell kommunal plan (t.ex. detaljplan)
- Eventuellt områdesskydd m.m.
<http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Vastragotaland/Infokartan/>. Kartunderlag avseende bl a riksintressen, naturreservat, strandskydd, markavvattningsföretag, djur- och växtskyddsområden och fornlämningar.
<http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland>. Uppgifter om bland annat Natura 2000-områden (förteckning över områden, bevarandeplaner) och skyddad natur.
- Statusklassning och miljö kvalitetsnormer för berörd vattenförekomst. <http://www.vattenkartan.se>. Kartunderlag avseende vattenförekomster, miljö kvalitetsnormer och statusklassning.
<http://www.viss.lansstyrelsen.se> Detaljerade uppgifter om vattenförekomster.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

<http://www.vattenmyndigheterna.se>. Allmän information om vattendirektivet, miljö- kvalitetsnormer m.m.

- Kända uppgifter om förekomst av fisk, musslor och övrigt djur- och växtliv i vattenområdet. <http://www.vattenkartan.se>. Kartunderlag med bland annat elfiskestationer, välj övervakning, länk finns till elfiskeregistret där resultat redovisas.
- Uppgifter om andra verksamheter som kan vara berörda, t.ex. vattenkraftverk, vattenregleringar, vattenuttag, markavvattningsföretag m.m. samt övriga uppgifter om vattendraget som kan vara betydelsefulla, t.ex. om det finns vandringshinder för fisk.

Förutsedd miljöpåverkan

Översiktlig bedömning av verksamhetens påverkan på miljön, framförallt djur- och växtliv, samt inverkan på enskilda intressen.

Hur genomförs samrådet – steg för steg

1. Verksamhetsutövaren tar fram ett utkast till samrådsunderlag enligt ovan som sedan delges Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan lämna kompletterande information om kända miljöintressen och andra allmänna intressen, till exempel områdesskydd och befintliga natur- och kulturinventeringar. Viktiga frågor uppmärksammas. Vidare diskuteras vilka som ska ingå i samrådsgruppen. I de flesta fall är det lämpligt med ett inledande samrådsmöte på plats, men ibland kan samrådet ske per telefon eller E-post.
2. Verksamhetsutövaren färdigställer samrådsunderlaget som skickas till berörda parter inom samrådsgruppen. Det ska anges när och till vem eventuella synpunkter kan lämnas. Normalt ska underlaget skickas till Länsstyrelsen, kommunen, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet, berörda naturvårdsorganisationer, berörda markägare och andra enskilda berörda; såsom fiskerättsinnehavare och ägare till vattenanläggningar i närheten. Vilka myndigheter, organisationer och enskilda som berörs varierar från fall till fall och ytterligare berörda kan förekomma. I vissa fall bör allmänheten informeras genom en annons/kungörelse i ortstidningen. Ett särskilt samrådsmöte där alla berörda bjuds in till diskussion kan ibland vara lämpligt.
3. Verksamhetsutövaren sammanställer vad som framkommit under samrådet i en samrådsredogörelse som ska bifogas ansökan till Mark- och miljödomstolen. Redogörelsen ska omfatta förteckning av vilka som informerats och deltagit i samrådet, den information som berörda fått del av, eventuella mötesprotokoll, inkomna synpunkter samt eventuella tillägg och revideringar som gjorts med anledning av vad som framkommit under samråden.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Viktiga förutsättningar för vattenkraftverk

Rådighet

För att få bedriva vattenverksamhet skall verksamhetsutövaren ha rådighet över vattnet inom det område där verksamheten skall bedrivas. Bestämmelser om rådighet finns i 2 kap Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Samhällsekonomisk bedömning

En vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den (11 kap 6 § miljöbalken). Det är viktigt att dessa förutsättningar beaktas redan under samrådet.

Allmänna hänsynsregler

Den som bedriver en verksamhet är skyldig att vidta försiktighetsmått och skadeförebyggande åtgärder för att hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (2 kap miljöbalken). För vattenverksamhet finns det även särskilda regler om skydd och skadeförebyggande åtgärder för fiskbestånd (t.ex. 11 kap 8 § miljöbalken).

Lämpliga försiktighetsmått och skadeförebyggande åtgärder bör utredas under samrådet. Nedan anges några exempel på vanliga miljöanpassningsåtgärder vid vattenkraftverk:

- Väl fungerande fiskväg för samtliga fiskarter som naturligt vandrar i vattendraget. Där det är möjligt bör i första hand ett s.k. naturligt omlöp anläggas förbi dammen. Nödvändigt vattenflöde i fiskvägen för att uppnå god funktion måste utredas.
- I vattendrag där ål vandrar kan en särskild ålyngelledare behöva utföras om fiskvägen inte fungerar för ålyngel.
- Intagsgaller för att hindra fisk att skadas i turbinen. Gallret ska utformas med hänsyn till vilka fiskarter som förekommer i vattendraget. Vanliga krav på ett intagsgaller är flack lutning (ca 30-35 grader), 10 – 18 mm spaltvidd och att vattenhastigheten genom gallret inte överstiger 0,5 m/s. Ofta måste gallret förses med särskilda flyktöppningar som leder fisken till en anordnad utvandringväg. I vissa fall kan ett s.k. betagaller med horisontella gallerstavar vara lämpligt.
- Minimitappning till fiskväg och vattendragsfåra mellan dammen och kraftverkets utlopp samt till vattendraget nedströms anläggningen. Normalt ska minimitappningen uppgå till minst beräknad medellågvattenföring vid platsen (MLQ).
- Automatiskt styrsystem för att begränsa skador i samband med störningar i kraftverket. Till exempel kan detta utgöras av en dammlucka som automatiskt öppnas om kraftverket stängs av på grund av en störning.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Ytterligare tips och råd angående miljöanpassningsåtgärder finns i broschyren *Miljöanpassningsåtgärder vid dammar och vattenkraftverk* som finns tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats. På webbplatsen finns även ytterligare information om vattenverksamhet och vattenkraftverk. <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland>.

Miljökvalitetsnormer

Vissa vattenområden omfattas av miljökvalitetsnormer (MKN) som är en bestämmelse om vilken miljökvalitet som ska uppnås vid en viss tidpunkt eller bibehållas. Normerna utgör krav på vattendragets hydrologi (flödesvariation och vattennivåer), morfologi (den fysiska miljön), djur och växtliv samt vattenkvaliteten. Det är viktigt att utreda om verksamheten kan medverka till att en MKN inte följs.

MKN för vattenförekomster enligt vattendirektivet

Information om de enskilda vattenförekomsternas miljökvalitetsnormer och ekologiska och kemiska status finns i databasen VISS, <http://www.viss.lansstyrelsen.se> och i kartfunktionen Vattenkartan, <http://www.vattenkartan.se>. Oftast är det enklast att först söka upp aktuell vattenförekomst i vattenkartan. På Vattenmyndigheternas webbplats: <http://www.vattenmyndigheterna.se> finns mer information om vattenförekomster, miljökvalitetsnormer och vattendirektivet.

MKN för fisk- och musselvatten

För vissa utpekade vattenområden gäller miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten (Naturvårdsverkets förteckning, NFS 2002:6). Bestämmelser finns bland annat i Förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Mer information finns på <http://www.naturvardsverket.se> och <http://www.havochvatten.se>.

Natura 2000 och artskydd

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden som skyddas inom EU. Om Natura 2000-område berörs kan Länsstyrelsen lämna ytterligare information om vad detta innebär för MKB:n och tillståndsprövningen. Information finns även på Länsstyrelsens webbplats, <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland>. För verksamheter som kan påverka fridlysta eller andra skyddade arter kan dispens från artskyddsförordningen krävas.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som en verksamhet kan få på människor och miljö samt effekterna på samhällsliga intressen såsom hushållningen med mark, vatten, energi och den fysiska miljön i övrigt. Miljöpåverkan i såväl kort som långt tidsperspektiv, under både arbetsskede och driftsskede, bör ingå i beskrivningen.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

En MKB ska vara väl avgränsad och kunna läsas fristående och ska därför utformas som ett separat dokument.

Miljökonsekvensbeskrivningen ska alltid innehålla följande (6 kap 7 § miljöbalken):

1. en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,
2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar ska undvikas, minskas eller avhjälpas och hur det ska undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. MB inte följs,
3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,
4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och
5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett Natura 2000 - område ska en MKB alltid innehålla de uppgifter som behövs för Natura 2000 - prövningen.

I vissa fall krävs särskilda inventeringar av vatten- och strandmiljön för att få tillräckligt underlag för miljökonsekvensbeskrivningen och för att bedöma lämpliga försiktighetsmått. Exempel på sådana undersökningar är elfisken, musselinventeringar, bottenfaunaundersökningar, växtinventeringar och kartering av värdefulla livsmiljöer för djur- och växtlivet.

Lagtexter

Bestämmelser finns bland annat i:

- Miljöbalken SFS 1998:808
- Lag med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet SFS 1998:812
- Förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar SFS 1998:905
- Artskyddsförordningen (2007:845)

Lagtexter finns tillgängligt på t.ex. <http://www.notisum.se>

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Adresser

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vattenvårdsenheten

403 40 Göteborg

Tel: 010 – 224 40 00 (växel)

vattenvard.vastragotaland@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vattenvårdsenheten

462 82 Vänersborg

Tel: 010 – 224 40 00 (växel)

vattenvard.vastragotaland@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Vattenvårdsenheten

542 85 Mariestad

Tel: 010 – 224 40 00 Växel

vattenvard.vastragotaland@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

Vänersborgs Tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

Box 1070

462 28 Vänersborg

Tel: 0521 – 27 02 00

<http://www.vanersborgstingsratt.domstol.se/>

Växjö Tingsrätt

Mark- och miljödomstolen

Box 81

351 03 Växjö

Tel: 0470 – 868 00

<http://www.vaxjotingsratt.domstol.se/>

Kammarkollegiet

Box 2218

103 15 Stockholm

Tel: 08-700 08 00

<http://www.kammarkollegiet.se>

Havs- och vattenmyndigheten

Box 11930

404 39 Göteborg

Tel: 010-698 60 00 (växel)

<http://www.havochvatten.se>